

Debreceni Egyetem
Gyermekeknevelési és Gyógypedagógiai
Kar

**Digitális eszközhasználati tapasztalatok a
bölcsődés korú gyermekek körében**

Konzulens:

Vargéné dr. Nagy Anikó

Egyetemi docens

Szerző:

Berke Júlia Virág

Csecsemő- és kisgyermeknevelő szak

Levelező tagozat

Hajdúböszörmény

PLÁGIUM NYILATKOZAT

Alulírott Jelen nyilatkozat aláírásával kijelentem, hogy a **Digitális eszközhasználati tapasztalatok a bölcsődés korú gyermekek körében** című dolgozat **önálló munkám**. A dolgozat készítése során betartottam az előírt, a dolgozat készítésére vonatkozó szabályokat és a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. szabályait, továbbá a felhasznált irodalmat a szakmai hivatkozásoknak megfelelően kezeltem.

Hajdúböszörmény, 2025. január 02.

.....
Berke Júlia Virág

NYILATKOZAT

Kijelentem, hogy mesterséges intelligencia alkalmazás/programot (pl: képalkotó, szövegalkotó nem használtam a dolgozat készítése során. Jelen nyilatkozat aláírásával tudomásul veszem, hogy amennyiben, bizonyítható, hogy a dolgozatot nem magam készítettem, illetve mesterséges intelligencia alkalmazás/program segítségével vettem igénybe vagy a dolgozattal szerzői jogi sértés ténye merül fel, a Szekció megtagadja a dolgozat befogadását.

Hajdúböszörmény, 2025. január 02.

.....
Berke Júlia Virág

PLÁGIUM NYILATKOZAT

Alulírott Jelen nyilatkozat aláírásával kijelentem, hogy a **Digitális eszközhasználati tapasztalatok a bölcsődés korú gyermekek körében** című dolgozat **önálló munkám**. A dolgozat készítése során betartottam az előírt, a dolgozat készítésére vonatkozó szabályokat és a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. szabályait, továbbá a felhasznált irodalmat a szakmai hivatkozásoknak megfelelően kezeltem.

Hajdúböszörmény, 2025. január 02.

.....
Berke Júlia Virág

NYILATKOZAT

Kijelentem, hogy mesterséges intelligencia alkalmazás/programot (pl: képalkotó, szövegalkotó nem használtam a dolgozat készítése során. Jelen nyilatkozat aláírásával tudomásul veszem, hogy amennyiben, bizonyítható, hogy a dolgozatot nem magam készítettem, illetve mesterséges intelligencia alkalmazás/program segítségével vettem igénybe vagy a dolgozattal szerzői jogi sértés ténye merül fel, a Szekció megtagadja a dolgozat befogadását.

Hajdúböszörmény, 2025. január 02.

.....
Berke Júlia Virág

Tartalomjegyzék

Absztrakt.....	1
Bevezetés.....	2
1.Elméleti háttér.....	2
1.1. Digitális eszközök, okoseszközök.....	2
1.2. Neuroplaszticitás.....	4
1.3. Digitális függőség.....	5
1.4. Digitális bennszülöttek.....	7
Technoferencia.....	7
2. Kutatás.....	9
Minta bemutatása.....	9
2.1. A kutatás módszerének, eszközének, és körülményeinek bemutatása.....	10
2.2. Eredmények elemzése, bemutatása.....	11
2.3. Következtetések.....	25
Összefoglalás.....	31
Irodalomjegyzék.....	33

Absztrakt

A 21. századra a digitális eszközök térhódítása olyan mértékűvé vált, hogy szinte minden háztartásban megtalálhatóak ezek az eszközök. Az idősektől a fiatalokig mindenki használja őket, olyannyira, hogy a felhasználók között megjelennek a néhány hónapos gyermekek is. A tanulmány célja, hogy ismereteket szerezzünk a szülőktől hogyan birkóznak meg ezzel a feladattal a mindennapokban, milyen nehézségekkel kell megküzdeniük a társadalmi nyomás és a gyermekük egészséges fejlődésének egyensúlyban tartásával, miként vélekednek a koragyermekkor digitális eszközhasználatról. A korosztály szakértőit is megkerestük a kisgyermeknevelők személyében, hogy osszák meg velünk tapasztalataikat, miként látják a digitális eszközök hatását a kisgyermekek tekintetében. A kutatás során a szülőknek főként olyan kérdéseket tettünk fel, amelyek bemutatják gyermekeik digitális eszközhasználati szokásait, míg a kisgyermeknevelőket arról kérdeztük, hogyan látják a digitális eszközök hatását koragyermekkorban negatívan vagy pozitívan hat a gyermek fejlődésére.

A tanulmány további célja volt még a gyermekek bölcsődei környezetben történő megfigyelése, ezzel kiegészítve a szülők és kisgyermeknevelők válaszait. Megfigyelési módszernek egy viszonylag új módszert alkalmaztunk, amely lehetőséget adott arra, hogy jobban megértsük a gyermeki gondolkodást, jobban észrevegyük a gyermeki szükségleteket. „A védelem nemcsak a szülők dolga, hanem mindenki másé is, aki a gyerekekkel kapcsolatba kerül, így a családnak, a kisközösségnek, az intézményeknek és szakembereknek, de a törvényeket alkotóknak is figyelnie és védenie kell a gyerekeket.”(18) Ahhoz, hogy a gyermekeket meg tudjuk védeni mihamarabb fel kell tárnunk a digitális környezet általi veszélyeket rájuk nézve.

A témaválasztást az is indokolja, hogy a kora gyermekkor digitális eszközhasználat a COVID-19 járvány óta jelentősen megnőtt. A 0-3 éves korú gyermekek digitális eszközhasználatáról egyre több tanulmány készül, hiszen ez egy nagyon szenzitív időszak a gyermek életében, sok változáson megy ilyenkor keresztül, a tudatos szülői magatartás elengedhetetlen a gyermek egészséges fejlődése érdekében.

A gyermekek koragyermekkor digitális eszközhasználatának lehetséges következményeit, hatásait a szülői jelenlét fontosságát a kutatáshoz szükséges ismereteket a szakirodalmi feldolgozásban mutatjuk be.

Bevezetés

A digitális bennszülöttek világában élünk, ahol kiemelkedő szerepe van a digitális technológiai ismereteknek. Ennek következtében a gyermekek már digitális környezetben nevelkednek és koragyermekkorban válnak digitális eszköz felhasználóvá. Ez az új irány meg fogja követelni azt a jövőben, hogy a gyermekek magasszintű digitális ismeretekkel rendelkezzenek a saját sikereik érdekében. A szülőknek és kisgyermeknevelőknek fontos szerepe lesz a technológiai tudatosság megtanításában már koragyermekkorban, annak érdekében, hogy a jövő társadalma ne csak a digitális világban mozogjon otthonosan.

1. Elméleti háttér

1.1. Digitális eszközök, okoseszközök

A digitális eszközök lehetővé teszik a digitális információk, tartalmak létrehozását, tárolását, feldolgozását és szállítását is. A digitális eszközök körébe tartoznak az okoseszközök például laptop, okostelefon és egyéb technológiai rendszerek. A modern technológia szerves részét képezik. (Livingstone és mtsai, 2007)

„Az okoseszközök az internet elérhetőségét mobilitásuk következtében folyamatosan biztosítják, operációs rendszerrel és adatok lementésére alkalmas háttértárral rendelkeznek; az irányításuk jellemzően érintőképernyővel történik. Kisebb gyermekek önálló szórakoztatása esetén egyértelműen az okoseszközök a legkényelmesebb választások, mivel használatuk egyszerű, irányításuk kevésbé igényel finommotorikus képességeket, bekapcsolásuk egyszerű, a legtöbb játék és alkalmazás egy-két érintéssel könnyedén elindítható.”(Körmendi,2023.13.)

Okoseszköz például a telefon, tablet, okosóra, számítógép, laptop, play station.

Az okoseszközök használata az életünk szerves részét képezik, már a legkisebbek is hozzáférnek és akár napi szinten használják ezeket az eszközöket. (Pergelné és mtsai, 2024)

Az, hogy mikor és hol találkozik valaki digitális eszközzel, több összetevőtől függ, mint a gazdasági és szociokulturális háttér, földrajzi elhelyezkedés. (Lénárd,2015)

Az első televíziós rendszerek már 1920-as években megjelentek, az 1960-as évekre a fejlett országokban a televízió a háztartásokban alapvető szórakoztató cikk volt. Az első kutatás a televíziózás hatásait vizsgálva már az 1970-es években megjelent. Az 1980-as évektől elkezdtek a kutatók, pedagógusok, szülők azzal is foglalkozni, hogy a rendszeres tv nézés

milyen hatással van a gyermekekre. Meghatározó Albert Bandura (1961) kutatása, mely az erőszakos médiatartalmak hatásait vizsgálta gyermekekre nézve.(Vida, 2024)

A Dunedin Multidisciplinary Health and Development Study (Dunedin Study) 1972-ben kezdte meg a kutatását, ami a mai napig nem ért véget. A kutatás során több ezer gyermeket figyeltek meg és követték az életüket, fejlődésüket több évtizeden át. Megállapították, hogy azok gyerekek, akik gyermekkorukban sok erőszakos tartalmat fogyasztottak felnőttkorukra nagyobb valószínűséggel válnak erőszakossá.(Vida, 2024)

A Rochester Longitudinal Study (RLS) szintén hosszútávú kutatás, 1970-ben kezdtek el, több mint 500 gyermeket figyeltek meg éveken át. Kíváncsiak voltak a videójátékok hatására is, az eredmények azt mutatták meg, hogy a túlzott videójáték használat összefüggésbe hozható az agresszív magatartással, szocializációs nehézségekkel főleg akkor, ha a játékban meg is jelenik az erőszak.(Vida, 2024)

A The Millennium Cohort Study egy 2000-ben indult hosszútávú kutatás, több mint tízezer gyermeket figyelt meg, a kutatók kíváncsiak arra, hogy a televíziózás milyen hatással van a gyermekekre, a család fejlődésére. Azt az eredményt kapták, hogy a túlzott televízió használat hatással van a gyermek, iskolai teljesítményre, kognitív fejlődésére és viselkedésére.(Vida, 2024)

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (2018) 1087 válaszon alapuló felmérést végzett a három éven aluli gyermekek digitális eszközhasználatát tekintve. Azok, a szülők, akik engedik gyermeküknek a digitális eszközhasználatot, főként ismereteik bővítése, szókincsük fejlesztése, idegennyelv tanulás céljából teszik.(NMHH,2018)

Az általunk vizsgált 0-3 éves korosztályt tekintve egyre több kutatás készül ebben a témában, mivel a digitális környezettel való találkozás, a digitális eszközök használata egyre korábbi életkorra tehető. A szülők számára egyre több információ érhető el a témával kapcsolatban, így tudatosabban, felkészültebben dönthetnek gyermekük digitális eszközhasználatával kapcsolatban de ez mégis nagy kihívást jelent számukra, hiszen a hordozható okoseszközöknek köszönhetően ők is folyamatosan online jelenlétben vannak. Vannak, akik azért adják gyermekük kezébe az okoseszközöket, hogy le ne maradjanak, mások digitális gyermekfelügyelőként használják őket, a COVID-19 járvány ideje alatt még jobban megnőtt a gyermekek digitális eszközhasználat. A szülői kontroll és jelenlét a gyermek eszközhasználat során elengedhetetlen, hiszen a gyermek életkori sajátosságaiból adódóan sem tudja szabályozni magát, ha nincsennek megszabva a határok a szülő által az elején később a gyermek nem lesz rá képes. (Farkas és mtsai, 2021)

A digitális eszközök nem helyettesíthetik az élő kapcsolatokat és a fizikai játékot, a szülők feladata a változatos, fejlődést segítő tevékenységek biztosítása, lehetőség szerint minél többször.(Vida,2024)

1.2.Neuroplaszticitás

„Az idegtudomány célja az idegsejtek és idegpályák tulajdonságainak megismerése. Segítségével feltárhatjuk a tanulás, viselkedés, érzékelés és tudat biológiai alapfolyamatait. A tanulás az a folyamat, amelyben az élőlény viselkedése a tapasztalat által módosul.”(I4)

Tanulás útján változik az agy, a tanulási tapasztalatok elengedhetetlenek, hiszen ezek a tapasztalatok változtatják meg az agy azon szerkezeti részeit, melyek egy adott tanulási esemény feldolgozását és megjegyzését meghatározzák. A „dendritikus tüskék” a szinaptikus változások hatására jönnek létre, méretük és számuk a tanulási és emlékezeti folyamatoktól függ, itt tárolódnak az információk. Természetesen nem egy darab szinapszis felel az emlékezeti felidézésért és tanulási hatásért, az adott területen funkcionális sablonok alakulnak ki, megkönnyítve a tanulást olyan új feladatoknál, amelyek hasonlóak, ez Harry Harlow (1949) „tanulási készlet” koncepciójának az alapja.(Csépe, 2020) „A változásoknak ez az elemi szintje alapvetően befolyásolja az agy változási potenciálját rugalmasságát.” (Csépe, 2020,6.) Az agy egész életünk során változik, az agy változóképessége csecsemő és kisgyermekkorban a legnagyobb, a korábbi kutatásokból az már kiderült, hogy a csecsemőknek a kétdimenziós képernyőn megjelenő információ feldolgozása problémát okoz. Az agy túlterhelté válik a túl sok és gyors információ valamint képi hatás miatt így a kognitív készségek (végrehajtó funkciók) fejlődése nem megfelelően megy végbe.(Vida 2024).

„Gyors és intenzív fejlődés és érés jellemzi az élet első három évét és a serdülőkort, s a plaszticitás azokban az életkori szakaszokban igen magas, amelyek a nyelvi és magasabb kognitív funkciók szempontjából jelentős változások jellemeznék” (Csépe, 2020.6)

A kutatók arra jutottak, hogy azok a gyermekek, akik rendszeresen használnak okostelefont nem tipikusan, hanem más módon dolgozzák fel az ingereket. Az emberek általában a globális fókuszra koncentrálnak és csak azután veszik szemügyre a részleteket, ezzel szemben azok a gyermekek, akik rendszeresen használnak mobiltelefont először a részletekre fókuszálnak, erre a jelenségre az szolgálhat magyarázatul, hogy a készüléken is mindig csak egy részletet látnak és nem az egészet.(Konok és mtsai, 2020)

Jean M. Twenge, generációkutató, pszichológus több éven át kutatta a 2000 után született gyermekeket, iGenerációnak nevezi őket. Olyan gyerekekről írt, akik közösségi média

függők, elszigeteltek és depresszióra hajlamossá válhatnak. A „kütyük” és az online jelenlét nem képes helyettesíteni az emberi kapcsolatokat, ahhoz, hogy megfelelően kialakuljanak az interakciós képességek, kialakuljon az empátia és az érzelmek megtanulása kizárólagosan a személyes találkozások fejlesztik.(Gados,2023)

Egy német kutatás óvodáskorúakat vizsgált a gyermeki képzelőerőt a képernyőhasználattal állította szembe, a több médiatartalmat fogyasztó gyermekek képzelőereje gyengébb volt, mint azoké a társaiké, akik nem vagy kevesebb tartalmat fogyasztottak.(Gados,2023)

Az Alfa Genráció Labor 2018 óta foglalkozik a 2010 után születettekkel, 2020-as kutatásukban arra, keresték a választ, hogy van-e különbség a társas-kognitív, társas-érzelmi, és figyelmi képességük terén azok között a gyerekek között, akik használnak érintőképernyős kijelzőt és azok között, akik nem. A kutatás során arra a következtetésre jutottak, hogy a mobilt használók nehezebben értik meg a másikat, kevésbé tudják magukat az ő helyükbe képzelni, gyengébb tudatelméleti készségekkel rendelkeznek. Annak tudható be, hogy az online tevékenység elveszi az időt a felhasználótól a valós világban tapasztalhatókról, érzelmfelismerés tekintetében nem véltek felfedezni eltérést a vizsgált csoportok között.(Konok és mtsai, 2020)

1.3.Digitális függőség

A képernyőidő a nap folyamán képernyő előtt eltöltött időt jelenti, ebbe beletartozik minden olyan eszköz használata, amely képernyővel rendelkezik. Beszélhetünk nem interaktív és interaktív képernyőidőről. A nem interaktív idő általában passzív, kevés mozgással jár például videók nézése, fejlesztő hatása jelentősen alacsonyabb, mint az aktív okoseszköz használaté. Interaktív képernyőidőről akkor beszélünk, ha a használó interaktivitást mutat vagy az eszköz vagy egy másik személy felé. (Körmendi,2023)

2016-ban az Amerikai Gyermekgyógyászati Akadémia (Körmendi2023), 2019-ben a WHO (Egészségügyi Világszervezet)(WHO 2019) is ajánlásokat fogalmazott meg a gyermekek képernyő használata tekintetében, a két ajánlás meglehetősen hasonló.

Az Amerikai Gyermekgyógyászati Akadémia ajánlása a következőket tartalmazza. 18 hónaposnál fiatalabb gyermeknek nem ajánlott a képernyőidő használata, kivéve kapcsolattartás céljából a videóhívás funkciót használva, kizárólagosan szülői felügyelettel. 18 hónapos gyermeknek napi maximum egy óra képernyőhasználat javasolt, kizárólagosan szülői felügyelettel, ahol a gyermek segítséget kap megérteni és feldolgozni a tartalmakat, valamint

helyes eszközhasználat megtanulásában. 24 hónapos gyermek esetében sem javasolt az egy óra túllépése, szülői felügyelet mellett. (Körmendi, 2023)

Az Egészségügyi Világszervezet ajánlása a következőképpen alakul, egy évnél fiatalabb, egy-két éves gyermekeknek a képernyőhasználat nem javasolt. Két-három éves gyermekeknél maximum egy óra lehet a napi képernyőidő, de jobb, ha kevesebb. (WHO, 2019)

A függőségek (addikciók) két nagy csoportba sorolhatók kémiai és viselkedési függőség. A viselkedési függőség esetében egy viselkedéstől válik függővé a személy. A függő viselkedés jellemzően visszatérő, kényszeres, ismétlődő és akadályozza a személyt a feladatai ellátásában, mint például a videójátéktól, okoseszközöktől való függés. A viselkedési függőségben szenvedő személynek is lehetnek elvonási tünetei, melyek nem annyira erősek, mint a kémiai függőké, a viselkedési addikciókat emiatt nehezebb észrevenni például okoseszköz függőség tünete lehet a szorongás, agresszívabb viselkedés, türelmetlenség. Nem maga az okoseszköz a függőség tárgya, hanem magát a függőség tárgyát biztosítja folyamatosan, néhány szakember az okoseszköz függőséget 21. század legjelentősebb viselkedési addikciójának tartja. A függőség szempontjából lényeges szempont, hogy milyen régóta birtokolja az eszközt az egyén, ezért is javasolt, hogy a gyermekek minél később váljanak felhasználóvá. A sóvárgás a függőségek egyik mozgatórugója, a függő sóvárog, hogy végrehajtsa a kényszeres viselkedést. A gyermeki okoseszköz függőséget beszűkült állapot jellemzi, mely több nézőpontból áll. Az egyik ilyen, hogy a gyermekből negatív hatást vált ki, ha az okoseszköz helyett más játékot vagy tevékenységet ajánlanak fel neki, amely nincs kapcsolatban az eszközzel.

A jutalomhiányos szindróma, amikor a természetes tevékenységek egyre kevésbé tudnak örömet kiváltani a gyermekből az addiktív karrier előrehaladtával, a függő viselkedés lesz a legfontosabb örömszerzési forma. A gyermek számára a hétköznapi örömforrások dopamin felszabadulását váltják ki ugyan ezt kiváltja az okoseszköz használat is. Minél többször használja ezeket az eszközöket, a hétköznapi tevékenységek egyre kevésbé váltanak ki örömet belőle, míg végül már csak az okoseszköz fog neki örömet okozni, kialakulva így a függőség. (Körmendi, 2023)

1.4. Digitális bennszülöttek

„... ők az első olyan generáció, amely a digitális korban nőtt és nő föl. A komputer és a hálózatok mindent átalakítanak körülöttük, az üzleti életet, a szórakozást, a kormányzást és a többi intézményt. Ezeket a gyerekeket bitekben fűrésztötték. Nincs bennük félsz az új

technológiától, [...] mert nekik ez nem technológia. Nemzedéki szakadék helyett nemzedéki körelőnyről beszélhetünk. A gyerekek lekörözik szüleiket az infopályán. Először van, hogy a társadalom szembesül valami alapvető újdonsággal, s a gyerek benne a tekintély. Nevezzük őket net-generációnak." (Tapscott,2003.92)

Don Tapscott net-generációnak, Marc Prensky digitális bennszülöttnak nevezi a 2010 után született gyermekeket, ezek a gyermekek egy olyan világba születnek, ahol születésük előtt már megjelenhetnek különböző digitális platformokon, digitális lábnyomot hagyva maguk után.(Gados,2023)

Az információ mennyisége, terjedésének sebessége hatást gyakorol a következő generációkra, ennek következménye lehet, hogy eltérő sajátosságokat mutatnak az előző generációktól. (Lánárd, 2015)

Prensky említést tesz a digitális bevándorlókról is, akik tanulás során alkalmazkodnak a környezetükhöz, akik nem a digitális korba születtek bele, de használják a digitális világ vívmányait, de az első gondolatuk nem feltétlen az internet, az idősebb generáció más módon tanulja meg a digitális eszközök használatát és az agy teljesen más részébe raktározódnak az információk.(Prensky 2001).

A digitális bennszülöttek valószínű, hogy már nem is tudnának változtatni, hiszen az agy szerkezeti felépítése is más, mint a digitális bevándorlóké. Az ebbe a világba születők könnyen felveszik a fonalat az új kultúrával, a digitális bevándorlók egy része pedig próbál beilleszkedni, egy másik része pedig, a digitális eszközök nélküli időt várja vissza.

Ahhoz, hogy az újabb generációk tanítása sikeres legyen, fel kell ismerni, hogy nem a gyerekek lettek butábbak, csak a tanításuk más módszert igényel a megváltozott helyzet miatt. Beszélhetünk „Hagyományos” tartalomról és a „Jövő” tartalomról. (Prensky,2001)

Technoferencia

A mindennapjaink szerves részét képezik az okoseszközök, a technológiai fejlődés lehetőséget ad arra, hogy minden korosztály találkozhasson ezekkel az eszközökkel. Akár aktív akár passzív felhasználóként az okoseszközök használata gyakran jelen van a társas érintkezések alatt, megzavarva azokat. McDaniel és Coyne (2016) technoference kifejezéssel írták le ezt a folyamatot több elnevezés is született, de itt a technoferencia szó használatát szorgalmazzák, amely a technológia és interferencia szavakból származik, a társas kapcsolat megzavarását jelenti okoseszköz használatával. Az okoseszköz állandó jelenléte negatívan hat

a felhasználóra, a pszichés folyamatokra, a figyelem csökkenését eredményezi, valamint a végrehajtó funkciók működése is csökken, ezeket a jelenségeket több tanulmány is alátámasztja. A technoferencia hatással lehet az emberek párkapcsolatára, munkájára, a gyermekkorra is.

Kora gyermekkorban a szülők okoseszköz használatának akár pozitív hatásai is lehetnek, például átsegíti a szülőt a szülés utáni időszakon, hogy ne alakuljon ki nála posztpartum-depresszió, valamint szórakoztató és információs eszköz és a stresszhelyzetből való virtuális menekülés lehetőségét is megadja a szülőnek. A kutatások a negatív hatásokról is egyaránt beszámolnak miszerint ha az anyák bizonyos helyzetekben használják okoseszközeiket az anyai szenzitivitás és válaszcsökkenésével járhat. A kisgyermek monitorozás és pontos válaszreakciók útján tanulnak, ezért zavaró lehet ha nem kapnak pontos válasz reakciókat. Pusztán az okoseszköz ottléte megoszthatja a szülő figyelmét, ezáltal a válaszreakciók torzulnak, a gyermek egészséges fejlődését károsan hátráltatva.

A kisgyermeket nevelő szülő válaszkészsége csökken okoseszköz használat közben, beszélhetünk a helyettesítési hipotézisről, miszerint a szülő idejét elveszi az okoseszköz használat például abból az időből, amit a gyermekével kellene töltsön. A szülők a túlzott eszközhasználat, miatt sokszor nem veszik figyelembe gyermekük mondanivalóját, vagy, hogy érzelmi támogatásra lenne szükségük, tehát a szülői magatartás következtében növekedhet a gyermek helytelen viselkedések modellezésének lehetősége.

A szülői jelenlét elengedhetetlen a gyermek egészséges fejlődése során, amit a túlzott okoseszköz használat negatív irányba mozdít el. (Pergelné és mtsi, 2024)

2. Kutatás

A kutatás célja a jelenlegi helyzet feltérképezése, feltárni, hogyan befolyásolja a szülők attitűdje, időkezelése a gyermek eszközhasználati szokásait. Milyen nehézségekkel küzdenek meg a témával kapcsolatban a mindennapokban. Hogyan hat a gyermekek fejlődésére a rendszeres képernyőhasználat.

A koragyermekkori digitális eszközhasználat témája azért érdekes és releváns, mert a modern technológia mélyen beépült a mindennapi életünkbe, és egyre fiatalabb korban válnak a gyermekek érintetté ebben a folyamatban. Ez a téma az interdiszciplináris kutatások középpontjában áll, hiszen érinti a pszichológiát, pedagógiát, szociológiát, egészségtudományt.

A koragyermekkori digitális eszközhasználat témája rendkívül aktuális, mivel a technológia már a legfiatalabb korosztály életébe is beépült. A Covid-19 járvány következtében megnőtt a szülők növekvő eszközhasználatára tovább erősítette ezt a trendet, miközben a képernyővel kapcsolatos aggályok is előtérbe kerültek. (Vargáné, 2021) Az eszközhasználat hatásai- például a kognitív, érzelmi és szociális fejlődésre gyakorolt következmények- még nem teljesen feltártak, ami sürgetővé teszi a kutatásokat. A nemzetközi trendek és összehasonlítások is rámutatnak arra, hogy ez a téma hosszú távon meghatározza a következő generációk fejlődését.

Minta bemutatása

A kutatásban szülők, kisgyermeknevelők és bölcsődébe járó gyermekek vettek részt. A szülőket interneten keresztül értük el az általunk Google űrlap segítségével készített kérdőíveken keresztül, melyek kitöltése önkéntesen, anonim módon történt. A kisgyermeknevelőkkel az interjúkat személyesen készítettük el egy Heves vármegyei, Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei és Hajdú-Bihar vármegyei bölcsődében.

A szülői kérdőívet $n=172$ fő töltötte ki. Az első hat kérdés a kitöltők demográfiai adataira kérdez rá (nem, életkor, legmagasabb iskolai végzettség, gyermek neme, gyermek életkora, gyermekek száma a családban). Nemek tekintetében a kérdőívet kitöltők 90,7% nő (156 fő) és 9,3% férfi (16 fő).

A kitöltők átlag életkora 34,4 év, az iskolai végzettséget tekintve a kitöltők több, mint fele rendelkezik 53,5% 92 (fő) főiskolai vagy egyetemi végzettséggel. A statisztikai adatokat tekintve az országos átlagnál a kitöltők magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek. (I1)

Az interjúkat n=11 kisgyermeknevelővel készítettük el. Arra voltunk kíváncsiak, hogy a kisgyermeknevelők, miként vélekednek a digitális eszközök szerepéről a 0-3 éves korosztályra vonatkozóan, felfedeznek-e negatív vagy pozitív hatást azon gyermekek viselkedésében, akik rendszeresen használnak okoseszközöket, szülők kérnek-e segítséget/tanácsot a gyermekek digitális eszközhasználatával kapcsolatban.

A Képpen lenni módszert a Körösszakáli Mini Bölcsődében alkalmaztam a gyermekek megfigyelésére. A kisgyermekek gondozása egy csoportban történik. A csoportban egyaránt járnak halmozottan hátrányos helyzetű és nem hátrányos helyzetű gyermekek is.

2.1.A kutatás módszerének, eszközének és körülményeinek a bemutatása

A kutatás egyik módszerének az online kérdőíves módszert választottuk. Az egyik előnye, hogy viszonylag gyorsan elérhetőek azok, akiket meg akarunk kérdezni, nagy mennyiségű adatokat tudunk begyűjteni, összegezve a kapott adatok elérhetőek táblázat formában, szűrési lehetőségekkel és kész diagramokat is generál a Google űrlap szerkesztő. A kérdőívek kitöltése anonim módon történt, bízva abban, hogy így a szülők nyíltan válaszolnak az általunk feltett kérdésekre, hogy releváns eredményeket kapjunk a kutatás során. A kérdőív 26 kérdésből áll 24 számszerűsített zártvégű és 2 nyíltvégű saját választ igénylő kérdést tartalmazott. Hét esetben megadtuk a lehetőséget, hogy a szülők a felsorolt alternatívákon túl a saját nézőpontjukat is megoszthassák velünk. Fót város 1. számú védőnői körzetében dolgozó védőnőjétől kértünk segítséget, mivel a szülők a kötelező vizsgálatokra viszik gyermekeiket így az adatbázisban elérhető az e-mail címük, így a kitöltéshez szükséges linket könnyedén el tudtuk küldeni a 0-3 éves korú gyermeket nevelő szülők e-mail címére, valamint bölcsődei intézményvetetők segítségét kértük. A visszaérkező válaszok alapján szeretnénk előzetes feltételezéseink mentén képet kapni a koragyermekkor digitális eszközhasználatról.

Az interjúkat 2024. október. 27-én, 2024. november 6-án és 2024. november 9-én készítettük el. A kisgyermeknevelőkkel azért tartottuk fontosnak, hogy interjúkat készítsünk, hogy képet kapjunk a gyermekek bölcsődei viselkedéséről és a digitális eszközök vélhető hatásairól, ami a bölcsődés korosztályt érinti. Három bölcsődében n=11 kisgyermeknevelővel készítettünk interjút. A bölcsődék választásában figyelembe vettük, hogy legyen városi és falusi bölcsőde is, valamint, hogy hátrányos helyzetű gyermekekkel foglalkozó nevelőket is meghallgassunk. A megkérdezettek közül nyolc fő OKJ végzettséggel, míg három diplomával rendelkezik. Az interjúkat egy Heves vármegyei bölcsőde (négy csoport 52 férőhely), egy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei bölcsőde (két csoport, 24 férőhely) és egy Hajdú-Bihar

vármegyei bölcsőde dolgozóival (egy csoport, 7 férőhely) készítettük. In the picture- Képből lenni módszerrel végeztem bölcsődei környezetben a gyermekek megfigyelését n=5 fő, 10 alkalommal. A módszert Jonathan Rix és Alice Matthews kezdte el kifejleszteni, majd John Parry folytatta a munkát. A módszer megtanulása bárki számára elérhető egy nyolc órás ingyenes kurzus keretein belül a Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar honlapján. A módszer négy szempontot foglal magába első szempont: a gyermek egyes szám első személyben történő megfigyelése; második szempont: fotódokumentáció készítése arról, ami a gyermeket érdekli, harmadik szempont: a fotódokumentáció megtekintése a gyermekkel, negyedik szempont: a családdal és az érintett szakemberekkel történő beszélgetés.(I1)

„Ez egy olyan módszernek tekinthető, amely lehetővé teszi a domináns kommunikációs eszközök miatt háttérbe szorult gyermekek véleményének feltárását. Ugyanakkor egy nagyon egyszerű és rugalmas megközelítés is, amely lehetővé teszi a szakemberek számára, hogy négy nézőpontból merítsenek a munkájukban éppen felmerülő helyzetnek megfelelő módon. Nem állítja, hogy „objektív” vagy „igaz” képet fest a gyermek nézőpontjáról; az a célja, hogy betekintést nyújtson abba, hogy mi érdekli őket. Kialakításának célja, hogy gondolkodás eszköze, a beszélgetések kiindulópontja és a tervezés megkönnyítője legyen.” (I3)

Elbeszélő megfigyelést alkalmaz az a cél, hogy a gyermek teljes élményére összpontosítson. A megfigyelő egyes szám első személyben írja le a látottakat, ezáltal jobban bele tudja képzelni magát a gyermek helyzetébe, jobban fel tudja mérni a szükségleteit.

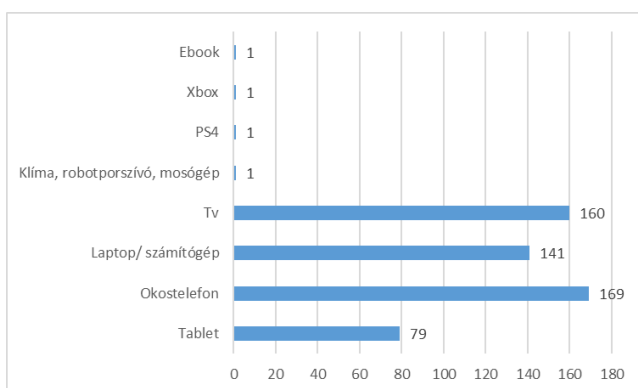
2.2. Eredmények elemzése, bemutatása

A szülői kérdőív és kisgyermeknevelőkkel készített interjú összehasonlítása

A hetedik kérdésben arra voltunk kíváncsiak, hogy a családok otthonában van-e internet. A kitöltők három válaszlehetőség közül választhattak, állandó szélessávú internettel 94,8% (163 fő), míg mobilinternettel 5,2 % (9 fő) rendelkezik, nem volt olyan háztartás, ahol nincs internetkapcsolat.

A nyolcadik kérdésben azt kérdeztük meg, hogy a háztartásban milyen digitális eszközök érhetőek el. Lehetőség volt több válasz megjelölésére, valamint saját válasz adására. A válaszadók 98,3 %-a (169 fő) okostelefonnal, 93% (160 fő) televízióval, 82% laptoppal/számítógéppel, 45,9 % (79 fő) tablettel rendelkezik. Vannak olyan háztartások is, ahol megjelenik az általunk megadott eszközök mindegyike és emellett van még Play Station, Xbox, Ebook. Volt olyan szülő, aki ide sorolta a robotporszívót, okosmosógépet és a klíma

berendezést. Egy háztartásban pedig arról számoltak be, hogy televízió van, de előfizetés nincs (1. ábra).

1.ábra Milyen típusú digitális eszközök érhetőek el a háztartásban, Szerkesztette: szerző

A következő kérdésben (9. kérdés) arra voltunk kíváncsiak, hogy milyen korú volt a családokban a gyermek, amikor először találkozott digitális eszközzel. 33,1% (57 fő) válaszolta azt, hogy gyermeke 1-2 éves volt, 29,7 % (51 fő) 0-6 hónapos, 24,4% (42 fő) 7-12 hónapos és 12,8% (22 fő) választotta azt, hogy gyermeke 2-3 évesen került kapcsolatba először ezekkel az eszközökkel. (2. ábra)

Az interjúban arra is kitértünk, hogy felfedezhető-e különbség azon gyermekek között, akik rendszeres felhasználók és azok között, akik nem.(4. kérdés)

Kgy7 szerint azok a gyermekek, akik nem vagy csak alig használnak digitális eszközöket kiegyensúlyozottabbak, míg társaik, akik rendszeres használók agresszívak, türelmetlenebbek.

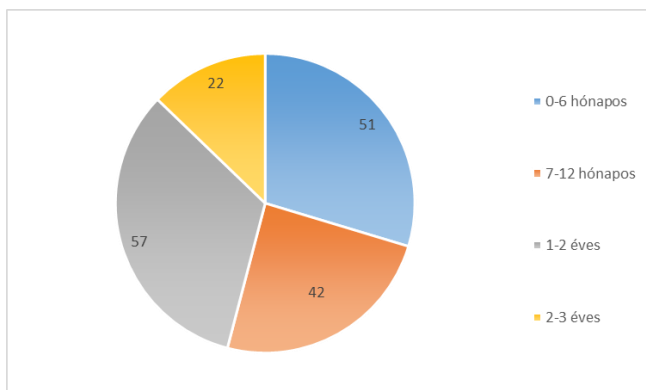
Kgy2 azt mondja, hogy azok, akik nem használnak digitális eszközt szívesebb szókinccsel rendelkeznek, türelmesebbek, barátságosabbak.

Kgy3: „Igen, akik nem használják sokkal jobban ismerik a könyveket, lapozgatni is tudják őket”

A többi kisgyermeknevelő szerint könnyebben alakítanak ki társas kapcsolatokat, akik nem rendszeres használók.

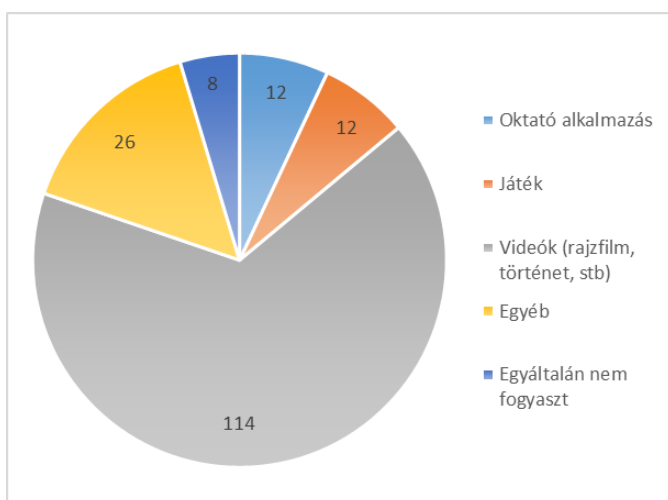
A 6. interjú kérdésben arra kérdeztünk rá, hogy a túlzott képernyőhasználat befolyásolja-e a gyermek társas kapcsolatait, társas készségeik fejlődését. Mind a 11 megkérdezett kisgyermeknevelő azt gondolja, hogy negatívan befolyásolja a gyermek társas kapcsolatait a túlzott digitális eszköz használat.

A szülők szerepvállalása és felkészültsége a gyermek és saját digitális eszközhasználatával kapcsolatban kulcsfontosságú, a kutatások is alátámasztják, hogy annál jobb, minél később találkozik a gyermek ezekkel az eszközökkel.

2.ábra A gyermekek életkora, amikor először találkoztak digitális eszközzel

A 10. kérdésnél azt kérdeztük meg, hogy milyen típusú tartalmakat fogyaszt a gyermek. Választható opciónak megadtuk az oktató alkalmazást, játékot, videó nézést (rajzfilm, mese, történet) egyáltalán nem fogyaszt és volt lehetőség az egyéb lehetőség esetén saját választ írni. A válaszok a következőképpen alakultak, 66,3 % (114 fő) leggyakrabban videót néz, 7% (12 fő) játszik, ugyanennyien az oktató alkalmazásokat használják. 4,65 % (8 fő) egyáltalán nem engedi gyermekének, hogy tartalmat fogyasszon. Az egyéb válasz lehetőségekben 15,5% (26 fő) a szülők a videóhívást, zenehallgatást írták pluszban. (3. ábra)

3.ábra Milyen típusú tartalmakat fogyasztanak a gyermekek, Szerkesztette: szerző

A 12. (4. ábra) és 13. (5. ábra) kérdésnél azt kérdeztük meg a szülőktől, hogy milyen gyakran használja a gyermeke a digitális eszközt és mennyi időt tölt vele. Naponta 47,7% (82

fő), hetente egyszer 13,4% (23 fő), hetente többször 23,8% (41 fő) és nem használja 15,1% (26 fő). Az összes kérdésre adott választ megvizsgálva 4,65% (8 fő) az, aki következetesen válaszolták mindig azt, hogy gyermekük nem fogyaszt tartalmat és nem használ digitális eszközt.

A kisgyermeknevelők válasza az első kérdésre „Hogyan vélekedik a digitális eszközök szerepéről a kisgyermekek mindennapi életében? Ön szerint milyen hatással vannak ezek az eszközök a fejlődésükre?” A válaszadók, mindegyike azt gondolja, hogy a digitális eszközök negatív hatással vannak ebben az életkorban a gyermek fejlődésére, főleg akkor, ha ezt a szülő nem kontrollálja megfelelően. A szülők által adott válasz és a kisgyermeknevelők véleménye ebben az esetben eltér, hiszen a gyermekek majdnem 50%-a napi szintű felhasználó, a kérdőív 6. kérdésében viszont, 90,1 (155%) mondja azt, hogy mindig kontrollálja a gyermek eszközhasználatát.

52,9% (91 fő) kevesebb, mint 30 percet enged az eszközhasználatot, 31,4% (54 fő) 30-60 percet, 14% (24 fő) 1-2 órát, míg 1,7% (3 fő) több mint két órát. A válaszok néhol ellentmondást mutatnak, annak lehet a következménye, hogy valójában a szülők tudják azt, hogy gyermekeiknek nem lenne szabad ezeket az eszközöket használni, mégis odaadják nekik.

Az interjú harmadik kérdésben arra tértünk ki, „hogyan figyelt-e meg bármilyen negatív hatást azoknak a gyermekeknek a viselkedésében, kommunikációjukban, akik gyakran használnak digitális eszközt?”

Kgy7: „A folyamatos telefonhasználat mellett a gyermekek hamar hozzászoknak a gyors ingerekhez, emiatt a figyelmük csökken/ rövidül. Ebből következik az is, hogy türelmetlenek lesznek. Hiszen minden rögtön és gyorsan történik a telefonon, ami a való életben pedig várakozásra készíteti a gyermeket, ami sok esetben nem tetszik neki és türelmetlenné válik. A társas kapcsolatok háttérbe szorulnak és nehezebben is alakítanak ki a későbbiek folyamán.”

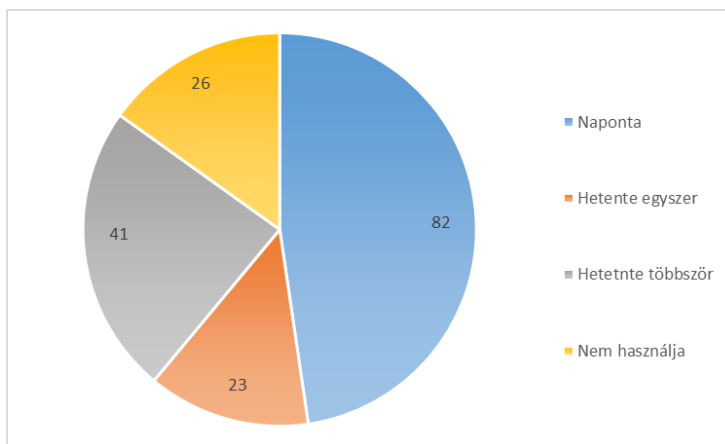
Kgy6: „Türelmetlenek, csökkent a koncentrációjuk, társas kapcsolataik háttérbe szorultak”

Kgy8: „Nem úgy kommunikálnak a társaikkal, sem a kisgyermeknevelőkkel”

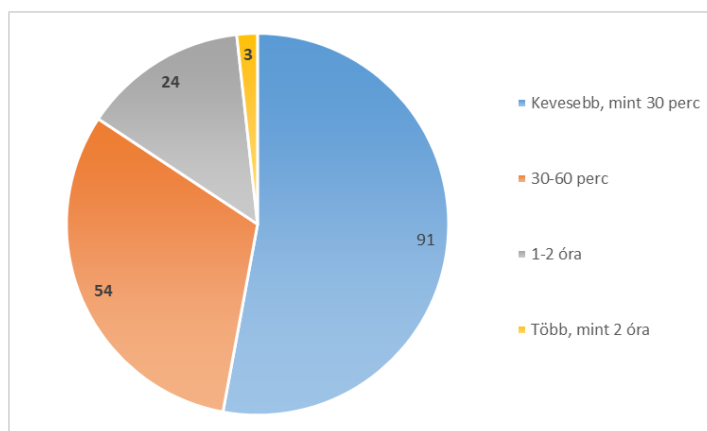
A többi válaszadó is kitér a türelmetlenségre, agresszióra, mozgáshiányra, gyenge szókincsre, képzelőerő hiányára, társas kapcsolatok hiányára, úgy vélik a túlzott digitális eszközhasználat hatással lehet a beszédfejlődésre is.

Valamint azt is megkérdeztük, a kisgyermeknevelőktől, hogy „Figyelt-e meg bármilyen pozitív hatást azoknak a gyermekeknek a viselkedésében, kommunikációjában, akik gyakran használnak digitális eszközt?” A válaszadókból hat kisgyermeknevelő azt mondta egyáltalán

nem, négyen azt válaszolták, hogy az idegennyelvű, főleg angol szavakat többet használják a gyermekek.

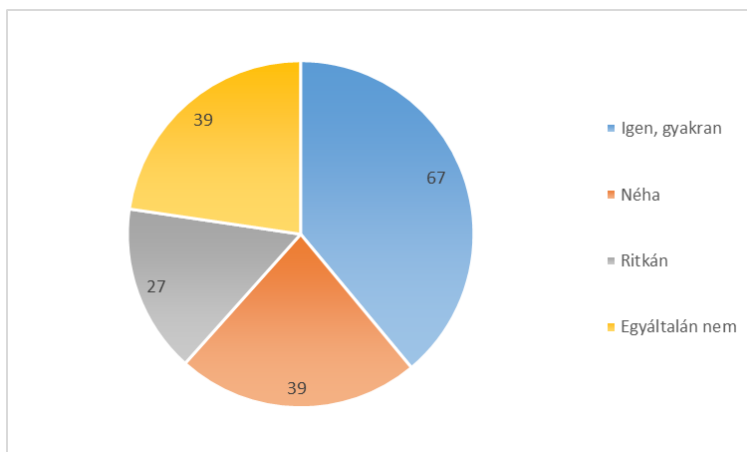

4.ábra Mennyi ideig használhatja a gyermek a digitális eszközt, Szerkesztette: szerző

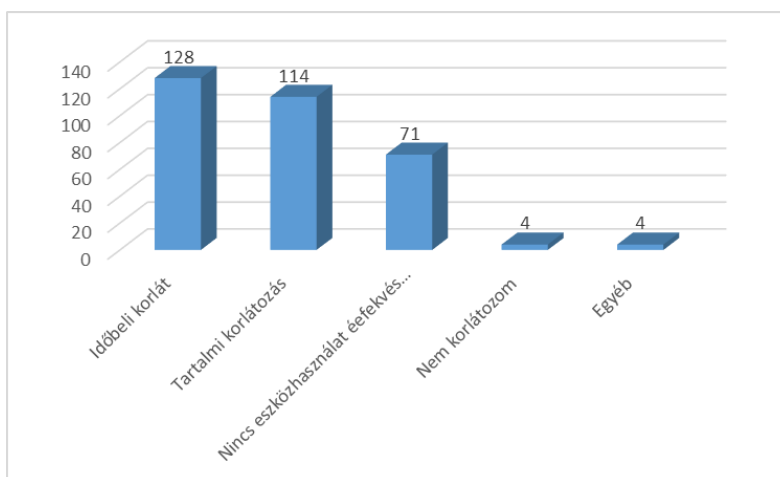
5.ábra A gyermekek digitális eszközhasználatának gyakorisága, Szerkesztette: szerző

A következő kérdéseknél (14.kérdés) azt kérdeztük meg, hogy a szülők szokták-e kontrollálni azt, hogy gyermekük milyen digitális tartalmat fogyaszt. A kapott válaszok alapján a szülők tudatosan odafigyelnek arra, hogy gyermekük milyen tartalmat fogyaszt. 90,1% (155 fő) mindig odafigyel, 5,8% (10 fő) gyakran figyel oda, 2,9% (5 fő) néha, 1,2% (2 fő) nem egyáltalán nem figyel oda. (6. ábra)

6.ábra Szülői kontroll, amikor a gyermek digitális eszközt használ, Szerkesztette: szerző

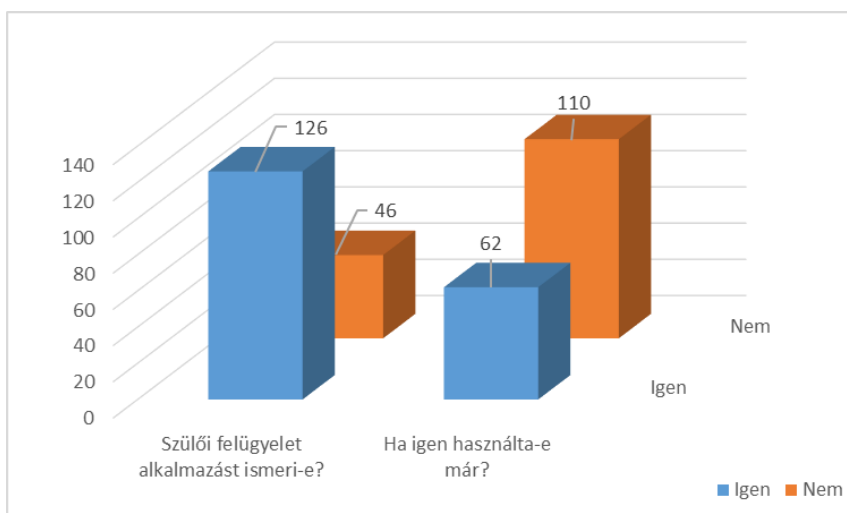
A digitális eszközhasználat korlátozására (15.kérdés) a legtöbb szülő az időbeli korlátot alkalmazza 74,4% (128 fő). Több válasz is jelölhető volt, sokan használják együtt az időbeli, tartalmi korlátozást valamint nem engedik gyermeküknek a lefekvés előtti eszközhasználatot. Az egyéb válaszoknál találkozhattunk olyannal, aki büntetésként nem engedi gyermekének az eszközhasználatot, ha nem együttműködő például nem megy fürödni, nem pakol el maga után. Tartalmi korlátozás 66,3% (114 fő), Nincs eszközhasználat lefekvés előtt 41,3 % (71 fő), nem korlátozom 2,3% (4fő), 4,65% (8 fő) nem használhat digitális eszközt.(7.ábra)

7.ábra A szülők az alábbi korlátokat alkalmazzák gyermekük digitális eszközhasználatakor, Szerkesztette: szerző

A következő kérdésekben (16.17.kérdés) arra voltunk kíváncsiak, hogy a szülők ismerik-e a szülői felügyelet alkalmazást és amennyiben igen használták-e már. 73,3% (126 fő) ismeri, 26,7% (46fő) nem ismeri. Mindösszesen 36% (62 fő) alkalmazta már és 64% (110 fő) még nem használta. Azok közül a szülők közül, akik ismerik az alkalmazást csupán 14,54%

(16 fő) használta így kontrollálva gyermeke digitális eszközhasználatát ezzel a módszerrel.(8.ábra)

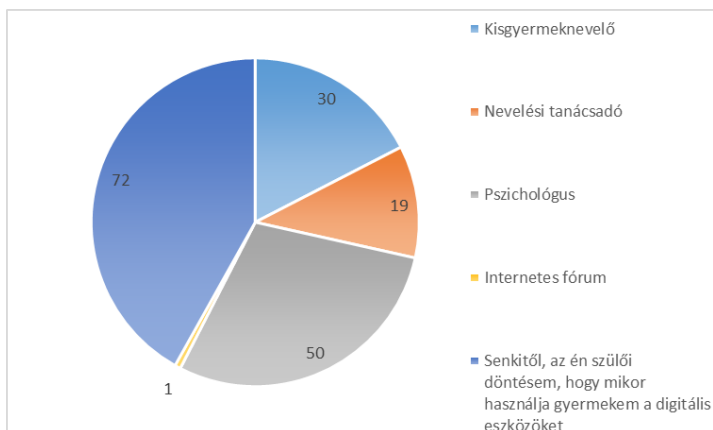

8.ábra Szülői felügyelet alkalmazást ismerik-e a szülők, amennyiben igen használják-e,
Szerkesztette: szerző

A 18. kérdésben megkérdeztük a szülőket, hogy kitől fogadnának szívesen tanácsot gyermekük digitális eszközhasználatával kapcsolatban. A legtöbben úgy gondolják, hogy ez az ő saját szülői döntésük 41,9 % (72 fő), aztán 29,1% (50 fő) gondolja azt, hogy pszichológus tanácsát kérné, 17,4% (30 fő) kisgyermeknevelőt kérdezné meg, 11% (19 fő) a nevelési tanácsadót és 0,6% (1 fő) tájékozódna internetes fórumon. (9. ábra)

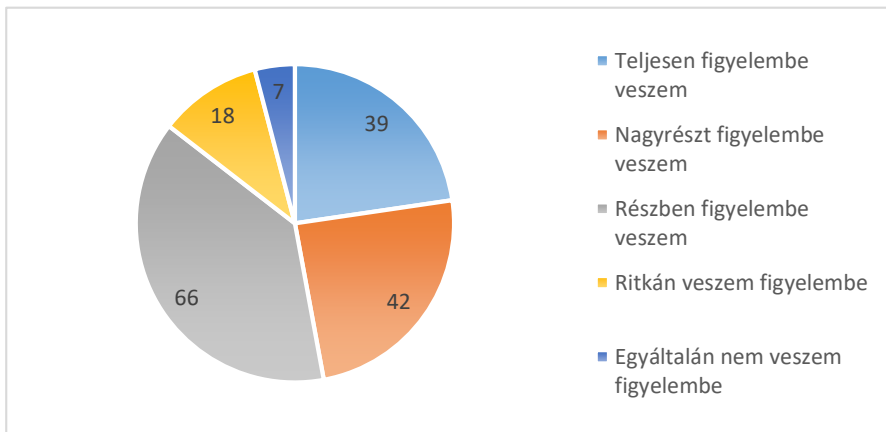
Kíváncsiak voltunk arra is, hogy a szülők kérnek-e segítséget a kisgyermeknevelőktől gyermekük digitális eszközhasználatával kapcsolatban (8. interjú kérdés). Kizárólag egy kisgyermeknevelő számolt be arról, hogy egy szülő kért tőle tanácsot, hogyan találja meg az arany középutat gyermeke számára.

Megfigyelhető a szülők és kisgyermeknevelők válaszai alapján, hogy a szülők inkább saját kompetenciájuknak érzik döntést hozni gyermekük digitális eszközhasználatával kapcsolatban. A kisgyermeknevelők megjelenése meglehetősen alulreprezentált, a témával kapcsolatban, a szülők nem fogadják el a véleményüket, pedig a kisgyermeknevelő az adott korosztállyal foglalkozó szakember. Magyarázat lehet erre, hogy a nevelő idősebb, mint a szülő ezért nem bízik a véleményében.

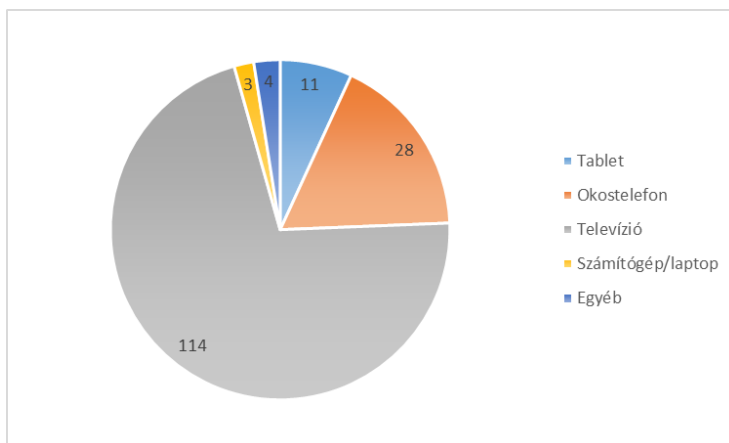
9. ábra Kitől fogadna el segítséget a szülő gyermeke digitális eszközhasználatával kapcsolatban, Szerkesztette: szerző

A következő kérdésben (19. kérdés) arra kérdeztünk rá, hogy a szülők milyen mértékben veszik figyelembe gyermekük véleményét, amikor digitális tartalmakat választ. A válaszokból kiderül, hogy a legtöbb szülő azért valamelyest figyelembe veszi gyermeke akaratát tartalomválasztáskor. 38,4% (66 fő) részben veszi figyelembe, 24,4% (42 fő) nagyrészt veszi figyelembe, 22,7% (39 fő) teljesen figyelembe veszi, 4,1% (7 fő) ritkán veszi figyelembe, míg 10,5% (18 fő) egyáltalán nem veszi figyelembe gyermeke kívánságát. (10. ábra)

10. ábra Milyen mértékben veszi figyelembe a szülő, hogy gyermeke mit szeretne, amikor digitális tartalmat választ, Szerkesztette: szerző

A 20. kérdés segítségével megtudhatjuk azt is, hogy milyen típusú képernyőt használnak a legtöbbször a gyermekek. Televíziót 66,3% (114 fő), Okostelefont 16,3% (28 fő), 2,3 % (4 fő) tabletet, 1,7% (3 fő) számítógépet, 4,65% (8 fő) egyáltalán nem engedi, hogy gyermeke képernyőt használjon. Az egyéb válaszok között szerepelt még, az összes eszköz a laptop használata és a digitális fényképezőgép nézegetése. (11. ábra)

11. ábra Milyen típusú képernyőt használnak a gyermekek, Szerkesztette: szerző

A Korhoshz'18 Dél-dunántúli vizsgálatához a digitális eszközhasználati szokásokra vonatkozóan hasonló eredményeket kaptunk a gyermekek képernyőhasználatáról, a legtöbbet használt a Televízió 66,2%, mobiltelefon 37,3%, laptop 16,6%, tablet 6.9%.(Kopcsó 2024)

A Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Karának Magyar Nyelvi és Irodalmi Tanszéke, valamint az MTA Nyelvtudományi Intézet Többszínűségi Kutatóközpontja együttműködésében zajló kutatásból is az derül ki, hogy a gyermekek a legtöbbször a televíziót használják (Tóth, 2020)

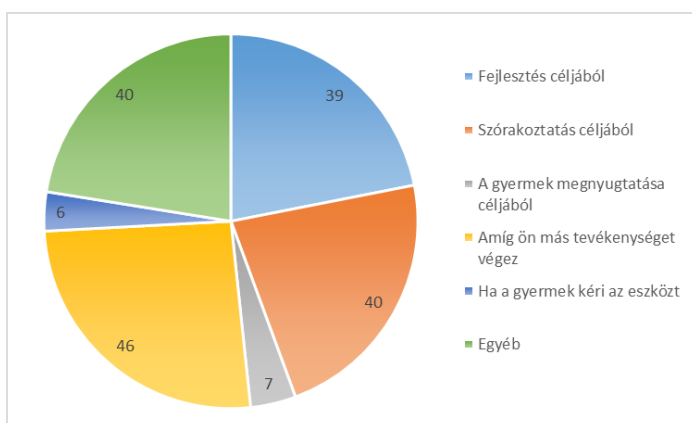
A 21. kérdésből az derül ki, hogy a gyermekek rendelkeznek-e saját digitális eszközzel. A gyermekek 9,30%-a rendelkezik saját eszközzel, tíz főnek tabletje, háromnak okostelefonja, kettőnek televíziója és egy gyermeknek saját okostelefonja és televíziója van.

A 22. kérdés arra kérdezett rá, hogy mikor használhat a gyermek digitális eszközt. Hat választási lehetőséget adtunk meg, amik az alábbiak voltak fejlesztés céljából, szórakoztatás céljából, a gyermek megnyugtatója miatt, amíg a szülő más tevékenységet végez, ha a gyermek kéri az eszközt, egyéb itt saját választ tudtak megadni a szülők. A kitöltők válaszai alapján leggyakrabban akkor adják gyermeküknek oda a digitális eszközöket, mikor más tevékenységet végeznek 26,7% (46 fő), 23,3% (40 fő) szórakoztatás céljából, 22,7% (39 fő) fejlesztés céljából, a gyermek megnyugtatója céljából 4,1% (7 fő), 3,5% (6 fő), ha a gyermek kéri az eszközt. Az egyéb válaszok között szerepelt a videóhívás alkalmával, betegség alatt, ritka jutalmazási forma,” csak végső esetben, ha én már nem tudok rendelkezésre állni egy végső napon.”

A 14. kérdésnél a szülők a 91,1%-a (155) fő mondta azt, hogy mindig odafigyel a gyermeke digitális eszközhasználatára. Összevetettük ezen válaszokat az arra a kérdésre adott válaszokkal, hogy mikor használhat a gyermek digitális eszközt. A 155 főből 25,40% (40 fő) szülő választotta azt, hogy akkor használhat a gyermek digitális eszközt, amikor ő mást csinál.

Ezen válaszadók közül mindösszesen 14 szülő ismeri és használta már a szülői alkalmazást. Ellentmondást vélünk felfedezni néhány válasz esetében, mivel ha a szülő mással foglalkozik nem úgy tudja kontrollálni gyermeke eszközhasználatát. (12. ábra)

Kutatást végeztünk az interneten, különböző hazai és leginkább külföldi online vásárlási lehetőséget felkínáló oldalon. Azt tapasztaltuk, hogy nagyon széles választékban kaphatóak ezek a termékek, megkönnyítve ezzel az okostelefonok használatát. A szülők gyakran használják babakocsira szerelve, gyermekek étkezése közben, valamint szoptatás közben a testükre szerelve. Néhány példa asztali állítható univerzális telefontartó, univerzális hajlítható, nyakba akasztható telefontartó, babakocsira szerelhető telefontartó, hordozható, rugalmas mobiltelefontartó állvány (futópadhoz, spinning biciklihez, babakocsira, bevásárlókocsira, bevásárlókosárra, ágyra, autóra, konyhaasztalra), asztali anya- gyermek telefonállvány állítható magassággal, octopus telefontartó (3 ágú, rugalmas), 360 ° fokban forgatható állvány, mellre szerelhető telefontartó, fejre szerelhető telefontartó, állítható utazási telefontartó

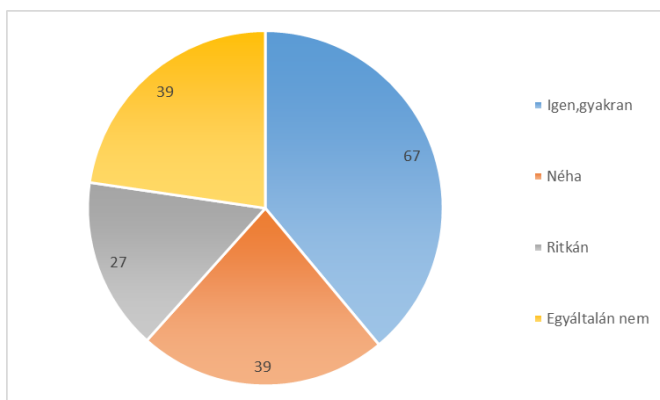
12.ábra Milyen célból adja a szülő gyermeke kezébe a digitális eszközt, Szerkesztette: szerző

A következő kérdésnél (23. kérdés) arra voltunk kíváncsiak, hogy a szülők észrevették-e, hogy a gyermekük a látott digitális tartalom alapján próbál kommunikálni vagy utánzással reagálni. 39% (67 fő) azt válaszolta, hogy gyakran észreveszi, 22,7 % (39 fő) néha veszi észre, de ugyan ennyien válaszolták azt, hogy egyáltalán nem próbál gyermekük a tartalmak alapján kommunikálni vagy az ott látottakat utánozni, 15,7 % (27 fő) pedig ritkán észleli ezeket gyermeke viselkedésében. (13. ábra)

A kisgyermeknevelőktől megkérdeztük azt is, hogy a gyermekek szoktak-e a digitális tartalmakban hallottak vagy látottak alapján mesélni, új szavak használni. (5. kérdés) Kgy8: „Igen, sárlányokról, dínókról szoktak mesélni és a hangjukat szokták utánozni és használják a

TIK-TOK-ot.” Két kisgyermeknevelő arról számolt be, hogy ők ezt nem tapasztalták eddig. A többi megkérdezett pedig azt válaszolta, hogy gyakran használnak angol szavakat, mesélnek azokról a mesékről, amiket aktuálisan néznek, reklámokról is szoktak, amiket a tv-ben látnak.

A kisgyermeknevelők és a szülők is hasonló válaszokat adtak, a gyermekek többsége próbálkozik a digitális tartalmakban látottak utánzásával.

13. ábra milyen mértékben vették észre a szülők, hogy gyermekük digitális tartalmakban látottak hallottak alapján mesélnek, Szerkesztette: szerző

A 24. kérdésnél kíváncsiak voltunk arra, hogy a szülőknek mennyire fontos az, hogy gyermekük minél korábban megismerkedjen a digitális eszközökkel.

A válaszadók 47,1% (81 fő) kevésbé fontos, 40,1%-nak (69 fő) egyáltalán nem fontos, míg 11,6% (20 fő) tartja fontosnak és mind összesen 1,2% (2 fő) tartja nagyon fontosnak. Tehát a szülők válaszai alapján, azt mondhatjuk, hogy nem tartják fontosnak, hogy 0-3 éves korban a gyermekek megismerkedjenek a digitális eszközökkel.

A 25. kérdésben arra kérdeztünk rá, hogy a gyermeknek, ha lehetősége van választani, akkor inkább hagyományos játékot vagy a digitális eszközt választja. A szülők 69,2% válaszolta azt, hogy a gyermek a hagyományos játékot választja, míg 4,7% (8 fő) választja a digitális eszközt és 26,2% (45 fő) mikor melyiket választja.

A következő kérdésben (26. kérdés) pedig arról kérdeztük meg a kitöltőket, hogy szoktak-e tudományos forrásból tájékozódni a koragyermekkorai médiahasználat veszélyeiről. A szülők közül 85,5 % (147 fő) válaszolt igennel, míg 14,5 % (25 fő) nemmel. A kapott adat a szülők magas iskolai végzettségét tekintve nem meglepő.

Kisgyermeknevelőkkel készített interjúk

A n=11 kisgyermeknevelővel készítettünk interjút, különböző vármegyékből, 3 különböző intézményből, valamint odafigyeltünk arra is, hogy ne azonos életkorúak legyenek a megkérdezettek, az átlag életkoruk 32,3 év.

A 7. kérdésben megkérdeztük, hogy volt-e olyan szülő, aki azt kérte, hogy gyermeke a bölcsődében használhasson digitális eszközt, az összes megkérdezett nemmel válaszolt. Kgy2: „Nem, de arra volt, hogy a szülő elmesélte, hogy ha beülnek az autóba a gyermeke kezébe adja a telefont, vagy ha hazaérnek a tabletet, Ilyenkor nyugalom van, a gyerek el van ő meg tudja a tevékenységét végezni.”

A szülői kérdőív során, arra a kérdésre, hogy mikor használhatja a gyermek a digitális eszközt a legtöbben azt válaszolták, hogy amíg ők mást csinálnak.

A 9. kérdésben megkérdeztük, hogy a bölcsődében mennyire van jelen a digitális eszközhasználat a tevékenység során. A válaszok alapján főként zenehallgatás idején használják ezeket az eszközöket, valamint természetfilm lejátszása alkalmával.

Megkérdeztük azt is, hogy a gyermekek szoktak-e úgy bölcsődébe érkezni, hogy digitális eszköz van náluk.(10. kérdés) Egy kisgyermeknevelő számolt be arról, hogy az ő csoportjában egy gyermek úgy szokott megérkezni, hogy az édesanyja telefonja van nála. A többi megkérdezettnek, nincs ilyen tapasztalata.

Gyermekefigyelés, „In the picture”- képen lenni módszer alkalmazása

A gyermekek megfigyelése kiegészítés a szülői kérdőív és a kisgyermeknevelőkkel készített interjúkhoz.

A gyermekek megfigyelését a Körösszakáli Mini Bölcsődében végeztem 2024. október.01.-2024. október. 17. között. A A szülők tájékoztatása megtörtént a szülői nyilatkozatok aláírásra kerültek részükről, valamint a bölcsődevezető és kisgyermeknevelő is aláírták a nyilatkozatot. A gyermekekről készült megfigyelést kizárólagosan a dolgozatomban használom fel betartva a személyiségi jogokat. A gyermekek nevét és nemét nem tüntetjük fel külön a kis létszám miatti könnyű beazonosíthatóság miatt.

A bölcsődébe a megfigyelés időtartama alatt n=5 gyermek járt az átlag életkoruk 25 hó volt, vegyes csoport. Három gyermek halmozottan hátrányos helyzetű. Az általam használt eszközök egy Huawei Mate 10Pro okostelefon és egy Ipad2 mini tablet volt az eszközökön az internet ki volt kapcsolva de a lehetőséget meghagytam, hogy a gyermekek bekapcsolják, valamint az általam készített eszközök, Messenger, TIK-TOK, Facebook, Youtube ikonokat és

az okostelefonokon lévő kamera alkalmazást képét nyomtattam ki, lamináltam le.(14. ábra)

14.ábra A megfigyelésben felhasznált eszközök, Szerkesztette: szerző

A Zümi csoportba a megfigyelés időtartama alatt mind az öt gyermeket megfigyeltem, tíz alkalommal 60-90 perces időtartamban a délelőtti szabadjáték idején. Az öt gyermekből csak két gyermek tud beszélni, a többiek egy-egy szót, vagy egyáltalán nem indult még meg a beszéd náluk.

A megfigyelés elején, a gyerekeknek időre volt szüksége, hogy megszokják a jelenlétemet a csoportszobában, valamint, hogy kapcsolatot alakítsanak ki velem. Volt, akinek ez könnyen ment és volt, aki nehezebben nyílt meg. Első körben a gyermekek játékát figyeltem meg a szabadjáték alatt.

Gyl: Szívesen játszott szerepjátékokat, a bevásárlás volt a kedvence, amibe szinte mindig bevonta a felnőtteket is. A játéktevékenység során koncentrációja tartós, ugyanazt a tevékenységet hosszú időn keresztül képes végezni. Szívesen volt a közelemben is sokat kérdezett, valamint sok történetet mesélt el arról, hogy a papájának van egy lova és sűrűn mennek lovacskázni. Az általam készített ikonok közül mindent felismerte és tudta, azt is, hogy a telefonnal selfie-t lehet készíteni. Sőt azt is elmondta, hogy a papája néha azt mondja a mamájának, hogy ne nézd már megint a TIK-TOK-ot. Mikor az utolsó nap bevittem az okoseszközöket a csoportszobába nem mutatott érdeklődést irántuk, de meg tudta nevezni, hogy melyik az okostelefon és melyik a tablet. Elmondta, hogy az anyukájának és az apukájának is van okostelefonja, néha néz rajta mesét, de jobban szereti, ha az anyukája a színes könyvekből mesél neki.

Gy2: Vele sokkal nehezebb volt kapcsolatot kialakítanom, annak ellenére, hogy tud beszélni egyszer sem hallottam. A játéktevékenységben szinte soha nem vesz részt és a szabadjáték alatt is csak szemlélődik, hogy a többiek mit csinálnak. Az okostelefont felismerte ellenben a tabletet már nem, az ikonok közül a Youtube, Facebbok, Messenger-t ki tudta választani a többi közül. Az okoseszközöket kézbe vette, leginkább céltalanul lapozgatta, de ha valaki elkérte tőle oda adta.

Gy3: Nagyon félénk, nehezen kibontakozó, inkább csak a kisgyermeknevelővel volt bizalmi kapcsolata. Szerepjátékok közül a boltos és az autóvezető volt a kedvence, jellemzően magányosan szeretett játszani, zavarta a társai jelenléte. Beszédfejlődése még nem indult meg, az ikonok közül a Youtube-t ismerte fel. Az én kérésemre nem mutatott rá egy ikonra sem, de mikor a kisgyermeknevelő kérdezte, akkor már aktívan bekapcsolódott. Az okoseszközöket megnézte, rövid ideig a telefont lapozgatta, de hamar megunt és lerakta.

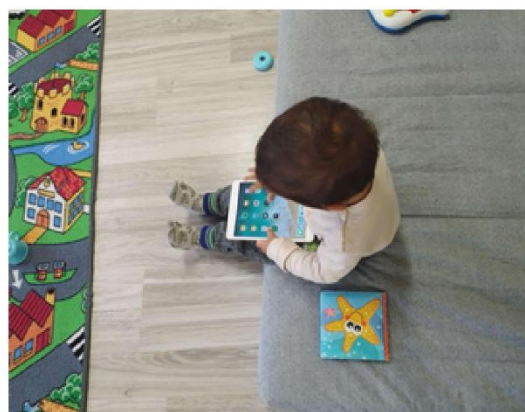
Gy4: Beszéde még érthetetlen, kommunikálni próbál, közvetlen, olykor agresszív, társai játszanak vele, de alkalmanként félnek tőle. Játéktevékenysége nem tartós, az eszközöket nem tudja rendeltetésszerűen használni. Az általam készített eszközök nem keltették fel az érdeklődését. Az okoseszközök viszont annál inkább, elsőnek a telefont vette el, amellyel fotókat készített és a selfie-t is tudott csinálni. Ismerte a Youtube alkalmazást a kisgyermeknevelőnek mutatta és azt mondta: „Mese, mese”. Majd a tabletet is a kezébe vette, azt gondoljuk, hogy azt hitte egy nagyobb telefon, lapozgatta jobbra-balra itt is megtalálta a kamerát és ugyan úgy készített képeket. Az eszközöket a társainak egyáltalán nem adta oda, mikor elkértük tőle nekünk sem szeretne volna odaadni, de a kedvenc csörgőjét felajánlva végül is beleegyezett.

Gy5: Beszédfejlődése még nem indult meg, felnőttekkel közvetlen, de agresszív a társai félnek tőle, nem szívesen játszanak vele. Játékában nem kitartó, a játékeszközöket nem tudja rendeltetésszerűen használni, dobálja, ütügeti, megrágja őket. Az általam készített eszközöket is majdnem eltépte, ezek alapján nem tudtam megállapítani, mely alkalmazásokat ismeri. Mikor kihelyeztem az eszközöket az asztalra a többi hagyományos játékkal együtt, ő volt az első, aki ezt észrevette és óriási mosoly jelent meg az arcán. Viselkedése egész nap agresszív volt mind a felnőttekkel, mind a társaival. Elsőnek a tabletet vette a kezébe, mindenkinek büszkén megmutatta, hogy mi van nála de senkinek nem adta oda. Leült a hempergőre és nyugodtan, lapozgatta az oldalakat, majd megtalálta a kamerát képeket készített, majd selfiket is. Mikor a kisgyermeknevelő megkérdezte tőle meg tudta mutatni a Youtube, Messenger, Facebook alkalmazások ikonjait. Valószínűleg nem ismerte fel, hogy egy tablet van nála, mivel úgy csinált, mint, aki telefonál, a füléhez emelte az eszközt és azt mondta: „Há, Há” A

Az eset után a bölcsődevezetővel megbeszéltük a látottakat, aki elmondta, hogy a gyermek a szülő elmondása szerint otthon is hasonlóan viselkedik, a testvéreivel is agresszív, ezért ha már nem bír vele odaadja neki a telefonját, mert akkor megnyugszik és békén hagyja a testvéreit és így ő is tudja végezni a dolgát.

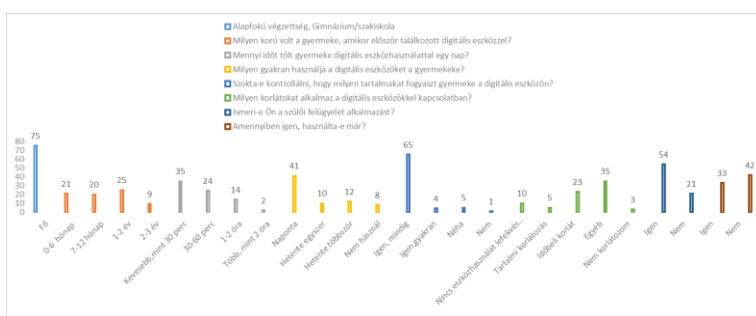

15.ábra Eszközök elhelyezése a megfigyeléshez, Forrás: saját kép

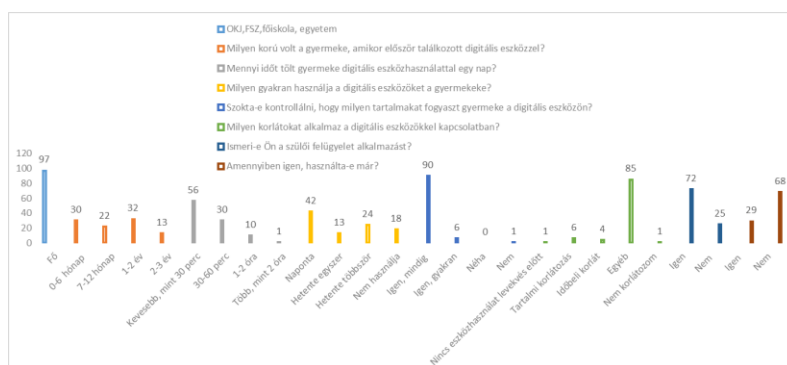

16.ábra Gyermek eszközhasználat közben, Forrás: saját kép

H1: Feltételezzük, hogy az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők kevesebb időt fordítanak arra, hogy ellenőrizzék és korlátozzák gyermekük digitális eszközhasználatát.

17. ábra Alacsonyabb iskolai végzettségű szülők válaszai, Szerkesztette: szerző

18. ábra Magasabb iskolai végzettségű szülők válaszai, Szerkesztette: szerző

A kutatás során felmértük azt, hogy a szülők, milyen iskolai végzettséggel rendelkeznek, valamint arra keressük a választ, hogy az iskolai végzettség összefüggésben van-e a szülői kontroll mértékével a gyermek digitális eszközhasználatát illetően. A 172 kitöltőből mindösszesen hét szülő rendelkezik alapfokú iskolai végzettséggel és egy fő hét osztállyal. Ezért az első csoportba a hét osztályt, alapfokú, szakiskolai és gimnáziumi végzettségű szülők tartoznak n=75 fő. A második csoportba az OKJ, felsőfokú szakképzést, főiskolát, egyetemet végzett szülők tartoznak n=97 fő.

A kapott válaszok alapján megfigyelhető, hogy a második csoportban kiemelkedően megugrott a „milyen korlátokat alkalmaz a digitális eszközökkel kapcsolatban” kérdésre az egyéb válaszok száma. 78% (76fő) a legtöbb esetben három korlátozást használ egyszerre mégpedig a tartalmi, idő és lefekvés előtt nincs eszközhasználat korlátot. Az egyes csoportnál inkább az figyelhető meg, hogy általában egy vagy kétfajta korlátozást használnak, de 41% (31fő) háromféle korlátozást alkalmaz. Valamint a kettes csoportnál már megjelenik korlátozásként a büntetés is, ha a gyermek nem együttműködő a szülőkkel.

Arra a kérdésre, hogy „szokta-e kontrollálni, milyen tartalmakat fogyaszt a gyermeke az okoseszközön” kiemelkedően magas értéket mutat mindkét csoportnál az igen mindig válasz. Az egyes csoportnál 86,7% (65 fő) válaszolta azt, hogy igen mindig, míg 1,3% (1 fő) azt, hogy nem kontrollálja. A második csoportnál 92% (90 fő) válaszolta azt, hogy mindig kontrollálja gyermeke digitális eszközhasználatát, 1% (1 fő) válaszolta azt, hogy nem kontrollálja.

Arra a kérdésre, hogy ismerik-e a szülői felügyelet alkalmazást az egyes csoportból 72% (54 fő) válaszolt igennel a második csoportból 74,22 % (72 fő). Arra, hogy amennyiben ismeri használta-e már az első csoportból 61,1% (33 fő) válaszolt igennel, míg a második csoportból 40,27% (29 fő).

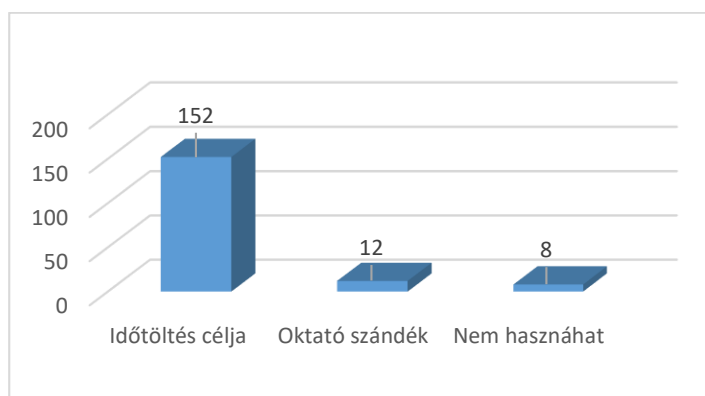
A kérdőív 13. kérdésben megkérdeztünk, hogy „Milyen gyakran használja a digitális eszközöket gyermeke” az első csoport 54,66% (41 fő), második csoport 43,29% (42 fő) használja naponta, hetente egyszer az első csoport 13,33% (10 fő), második csoport 13,40% (13 fő), hetente többször első csoport 16% (12 fő), második csoport 24,74% (24 fő), a nem használja pedig 10,66 % (8 fő) az egyes csoportnál, míg a második csoportnál 18,55% (18 fő) nem használja. Itt is némi ellentétet vélünk felfedezni, hiszen a válaszok során csupán 8 szülő válaszolta következetesen mindig azt, hogy gyermeke nem használ digitális eszközt.

Megkérdeztük, hogy a gyermekek mennyi időt töltenek digitális eszközhasználattal egy nap, az alábbi eredményeket kaptuk csoportokra osztva. Napi kevesebb, mint 30 perc képernyőidő használat egyes csoport 46,66% (35 fő), kettes csoport 57,73% (56 fő), 30-60 perc első csoport 32% (24 fő), második csoport 30,92% (30 fő), 1-2 óra közötti eszközhasználat egyes csoport 18,66% (14 fő), a másik csoportnál 10,30% (10 fő), napi két óra vagy annál több az egyes csoport 2,66%-a (2 fő) a kettes csoport 1,03%-a (1 fő).

A szülőktől megkérdeztük azt is, hogy milyen korú volt gyermekük, amikor először találkoztak digitális eszközzel. Az első csoportnál 0-6 hónapos 28% (21 fő), 7-12 hónapos 26,66% (20 fő), 1-2 éves 33,33% (25 fő), 2-3 éves 12% (9 fő). A második csoportnál 1-6 hónapos 30,92% (30 fő), 7-12 hónapos 22,68 % (22 fő), 1-2 év 32,98% (32 fő), 2-3 év 13,4% (13 fő).

A kapott eredményeket megvizsgálva a két csoport között jelentős eltérés nem tapasztalható, így az első hipotézisünk nem nyert bizonyítást.

H2: Azt feltételezzük, hogy a szülők a legtöbb esetben időtöltés céljából engedik gyermeküknek a digitális eszközök használatát, az oktató szándék főként később jelenik meg.

20.ábra Szülői válaszok összegzése, gyermekük milyen célból, használja az eszközöket, Szerkesztette: szerző

„Milyen típusú tartalmakat fogyaszt a gyermeke?” (szülői kérdőív 10. kérdés) kapott válaszok alapján a szülők 88,8%-a (152 fő) adja gyermeke kezébe az okoseszközt időtöltés céljából. Az egyéb válaszokban a videótelefonálást, képnézegetést is megemlézték a szülők, oktató szándékkal 6,97% (12fő).

A szülői kérdőív 19. kérdésében arra voltunk kíváncsiak, hogy a szülők mennyire veszik figyelembe gyermekük igényeit, mikor digitális tartalmat választanak nekik. 89,5% (154 fő) valamilyen mértékben figyelembe veszi gyermeke kívánságát, 5,8% (10 fő) egyáltalán nem veszi figyelembe mit szeretne gyermeke, 4,65% (8fő) pedig egyáltalán nem engedi.

A szülői kérdőív 22. kérdése arra kérdezett rá, hogy mikor használhat a gyermek digitális eszközt. A kitöltők válasza alapján leggyakrabban akkor adják gyermeküknek oda a digitális eszközöket, mikor más tevékenységet végeznek 26,7% (46 fő), 23,3% (40fő) szórakoztatás céljából, 22,7% (39 fő) fejlesztés céljából, a gyermek megnyugtatója céljából 4,1% (7 fő), 3,5% (6 fő), ha a gyermek kéri az eszközt. Az egyéb válaszok között szerepelt a videóhívás alkalmával, betegség alatt, ritka jutalmazási forma,” csak végső esetben, ha én már nem tudok rendelkezésre állni egy végső napon.”

Néhány szülő az okoseszközökre úgy tekint, mint fejlesztési lehetőség, de a nagyobb többség gyermeke időtöltés céljából adja oda, míg ő elvégzi a házimunkát vagy kimerült és pihenni szeretne, egyfajta digitális bétiszterként használva az eszközt. A rendszeres digitális eszköz használatnak koragyermekkorban rendkívül káros hatásai lehetnek.

Az interjúban megkérdezett kisgyermeknevelők többen is beszámolnak a társas kapcsolatok hiányáról, a gyermekek türelmetlenségéről, agresszivitásáról, gyenge szókinéséről, egyetlen dolgot említettek pozitívként az idegen szavak használatát a könnyebb nyelvtanulás miatt.

Az eredményeket figyelembe véve, a szülők válaszait tekintve elmondhatjuk, hogy habár vannak olyan szülők, akik egyáltalán nem engedik gyermeküknek a digitális eszközök használatát, és vannak, akik oktató/fejlesztő céllal adják oda a szülők szinte mindegyike időtöltés céljából engedi gyermeke digitális eszközhasználatát, így a hipotézisünk bizonyítást nyert.

H3: *Azt feltételezzük, hogy a szülők annak, ellenére, hogy tájékozódnak az okoseszközök használatáról negatív következményeiről koragyermekkorban mégis odaadják gyermekeiknek azokat.*

A szülői kérdőív utolsó kérdése arra kérdezett rá a szülőktől, hogy szoktak-e tudományos forrásból tájékozódni gyermekük digitális eszközhasználatával kapcsolatban, a kitöltők 85,5% (147fő) válaszolt igennel.

A 25. kérdésben azt kérdeztük meg, hogy a gyermek ha választhat a digitális eszközt vagy a hagyományos játékot választja, 69,2% (119 fő) a hagyományos játékot választotta, míg csak 4,7% a digitális eszközt, 26,2% (45 fő) a vegyest.

A szülői interjú 9. kérdésében megkérdeztük a szülőket, hogy mikor találkozott a gyermek először digitális eszközzel. A válasz nem volt kötelező, ennek ellenére mind a 172 szülő kitöltötte, a digitális környezet, olyan mértékben van jelen az életünkben, hogy általában a gyermekek három éves korukra nagy valószínűséggel találkoznak digitális eszközzel, sokan közülük felhasználóként ismerik őket.

A bölcsődei megfigyelés során Gy1:” Tudod, az apukámnak és az anyukámnak is van telefonja, néha az anyáén nézek mesét, de jobban szeretem, ha könyvet olvasunk.”, itt feltételezhetően a szülők kontrollálják a gyermek eszközhasználati szokásait.

A másik eset a megfigyelés során Gy5 viselkedése, agresszív, türelmetlen, mikor megtalálta a digitális eszközt boldoggá vált. A bölcsődevezetővel folytatott beszélgetésem során kiderült, hogy a gyermeket otthon okostelefonnal foglalják le, ha nem bírnak vele. Feltételezhetően a gyermeknél viselkedési addikció alakult ki, a túlzott képernyőhasználat miatt, emiatt sem fogadja el a hétköznapi játékokat mert számára ez már nem okoz elegendő örömforrást (jutalomhiányos szindróma).

A közösségi médiában (Facebook), vannak olyan aktívan működő szakmai csoportok, amelyek szülők, pedagógusok számára nyújtanak szakmai kérdésekben segítséget. Egyre több esetben találkozunk ezekben a csoportokban segítségnyújtás céljából szakértői ajánlatokkal, például „A legrosszabbat teszitek a gyermekeiteknek!”- Egy óvónó üzenete minden szülőnek karácsony kapcsán.(I5), Brutális videó mutatja meg, mit művelnek a mobilok, tabletek a gyerekekkel- Minden szülőnek látnia kell!(I6), „ Egy torz, mozogni nem tudó és zombisított generáció van felnövőben”-Így látja egy gyógytornász édesanya. (I7)

A tanulmányok leírják, hogy ezek az eszközök kora gyermekkorban képesek függőséget okozni, valamint azt is, hogy milyen hatással van az agy érési folyamataira, a képzelőerőre, a gyermek társas kapcsolataira ennek ellenére a szülők odaadják gyermekeinek a digitális eszközöket, hipotézisünk a kapott eredmények alapján bizonyítást nyert.

Összegzés

A dolgozat a koragyermekkori digitális eszközhasználati szokásokat vizsgálja, segítségével átfogóbb képet kaphatunk a digitális eszközök gyermekekre gyakorolt hatásáról, későbbi következményeiről, a függőség veszélyeiről. A gyermekek életében az elsődleges szintér, ahol nevelkednek a család, ennek okán a szülői attitűd fontos szerepet játszik a gyermekek digitális eszköz használatával kapcsolatban. A kisgyermeknevelők, akik a mindennapokban találkoznak a digitális eszközök gyermekekre gyakorolt hatásaival fontosabb

szerepet kellene betöltsenek a szülők digitális kompetenciájának megerősítésében, ezzel is biztosítva a gyermekek egészséges fejlődését.

A kutatás segítségével kiderült, hogy kutatásban résztvevő gyermekek legkésőbb három éves korukra találkoztak már digitális eszközökkel és a válaszokból megállapítható az is, hogy nagy részük rendszeres felhasználó. A szülők csoportokra oszthatók gyermekük digitális eszközhasználatát tekintve, van a „minden mindegy” csoport őket egyáltalán nem érdekli az, hogy gyermekük mit csinál, mit néz, amikor az eszközt használja, ehhez a csoporthoz tartozik a legkevesebb szülő. A következő csoport „nincs eszközhasználat és kész” az ebbe a csoportba tartozó szülők következetesen kizárják gyermekük életéből a digitális eszközöket, ameddig csak lehet, helyette könyveket nézegetnek, hagyományos játékokkal játszanak. A harmadik csoport az „egy kis mese nem árthat” itt a szülők próbálják megtalálni az arany középutat a gyermekük digitális eszközhasználatára terén, próbálnak határokat szabni, korlátozásokat vezetnek be, igyekeznek gyermekükkel lenni, amikor az eszközöket használják. Az utolsó csoport az „addig is csend van” ezek a szülők azért adják oda gyermekeiknek az okoseszközöket, hogy addig ők elvégezzék a dolgukat, pihenjenek, addig sem kell „foglalkozniuk” a gyermekkel, mondhatni az okoseszközöket digitális bébiszitternek használják. A kisgyermeknevelők beszámoltak arról, hogy főleg negatív hatást vélnek felfedezni azokon a gyermekeken, akik rendszeres felhasználók és, hogy egyáltalán nem javasolják ebben az életkorban a digitális eszközhasználatot. A gyermekek bölcsődei környezetben történő megfigyelése is eredményes volt, találkozhattunk vélhetően olyan, gyermekkel, akinek a szülei tudatosan odafigyelnek a gyermek eszközhasználatára és olyan gyermekkel is, akinél valószínűleg már kialakult a viselkedési addikció.

Összefoglalva elmondhatjuk, hogy a dolgozat célja a jelenlegi helyzet feltérképezése, feltárni, hogyan befolyásolja a szülők attitűdje, időkezelése a gyermek eszközhasználati szokásait. Milyen nehézségekkel küzdenek meg a témával kapcsolatban a mindennapokban. Hogyan hat a gyermekek fejlődésére a rendszeres képernyőhasználat, hogyan vélekednek erről a kisgyermeknevelők. A vizsgálatban résztvevők nyitottságának, segítőkészségének, érthető, pontos válaszainak köszönhetően megismerhettük a dolgozat céljában megfogalmazottakat, választ kaptunk az általunk felállított hipotézisekre.

Javasoljuk a szülőknek, hogy keressenek időt és helyet olyan alkalmakra, amikor kizárják a digitális eszközöket az életükből, alakítsanak ki az otthonukban egy digitalizációtól mentes övezetet, menjenek el sétálni gyermekeikkel. Nagyon fontos, hogy a digitális eszközök nem tudják helyettesíteni a személyes kapcsolatokat. Azokban a helyzetekben, ahol a szülő és gyermek kommunikációját megzavarja a technoferencia jelensége a szülő figyelmét elvonja

gyermekéről nem figyel oda eléggé rá, így a rossz viselkedésmodell rögzül a gyermeknél. A szülőknek arra is érdemes odafigyelni, hogy ha a gyermek a hagyományos játékokat preferálja ne a digitális eszközt adja oda neki, ha ő éppen nem ér rá vagy, ha a gyermek a digitális eszközt szeretné próbáljon helyette hagyományos játékot felajánlani. Több ajánlás is van arra vonatkozóan, hogy milyen módon és mértékben érdemes a gyermekeknek a képernyőhasználatot megengedni.

A kisgyermeknevelők szerepe abban van, hogy a koragyermekkori digitális eszközhasználat tekintetében a szülői kompetenciát erősítsék, akár szülőcsoportos beszélgetés, vagy a bölcsődei nap alkalmával. A bölcsődei nevelés-gondozás során, amennyiben lehetőség van kerüljék a digitális eszközök használatát, helyette inkább játszanak hangszeren, meséljenek.

Főleg a szülők de a kisgyermeknevelők is próbáljanak olyan tevékenységet biztosítani a gyermekek számára melytől a gyermek örömet és felszabadultságot érez, ne az okoseszközök által kiváltott örömforrás legyen a domináns az életükben.

Ne hagyjuk, hogy gyermekeink kizárólag a digitális világban éljék az életüket, mutassuk meg nekik a társas kapcsolatok fontosságát, figyeljünk oda, hogy milyen példát mutatunk, neveljük úgy őket, hogy egészséges felnőtt váljon belőlük, hogy majd az ő gyermekeiknek is helyes utat tudjanak mutatni.

Irodalomjegyzék

- Csépe, V. & Török, Á. (2020). Az okoseszközök használata kognitív idegtudományi nézőpontból. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 8(2), 133–145. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2020.2.133.145>
- Farkas, P., Schreindorfer, L. A., Szabó, G., Varga, G., & Rausch, A. (2021). Digitális eszközhasználati szokások vizsgálata bölcsődés gyermekek és családjaik körében –

- Szülők kikérdezése a pandémia idején. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 9(2), 354–377. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2021.2.354.377>
- Gados Noémi és Janek Noémi – Óvodáskorú gyermekek digitális eszközhasználatának, valamint a korosztály online jelenlétének vizsgálata, *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 11. évf., 2-3 szám 221-243. (2023). <https://doi.org/10.31074/gyntf.2023.2-3.221.243> (2023.12.26.)
- Konok, V., Peres, K., Ferdinandy, B., Jurányi, Z., Bunford, N., Ujfalussy, D. J., Réti, Z., Kampis, G., & Miklósi, Ádám. (2020). Hogyan hat a mobil eszköz-használat az óvodások figyelmére és társas-kognitív készségeire?. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 8(2), 13–31. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2020.2.13.31>
- Kopcsó Krisztina (szerk.) (2022). Egyéves kori mérések. Jelentés a Dél-dunántúli Vizsgálatról. Kohorsz '18 Magyar Születési Kohorszvizsgálat. Kutatási Jelentések 107. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest. DOI: 10.21543/Kut.2022.107
- Körmendi, Attila (2023): Behálózott gyermekeink, okoseszköz- használat gyermek-és serdülőkorban, Budapest, Oriold és Társai Kiadó
- Lénárd, A. (2015): A digitális kor gyermekei. *Gyermeknevelési Tudományos Folyóirat*, 3(1), 74-83
- Livingstone, S., & Helsper, EJ (2007): Fokozatok a digitális befogadásban: Gyermekek, fiatalok és a digitális megosztottság. *New Media & Society*, 9(4), 671–696. <https://doi.org/10.1177/1461444807080335>
- Nemzeti Média-és Hírközlési Hatóság (2018). A három éven aluli gyermekek médiahasználati szokásai. http://nmhh.hu/dokumentum/195599/3_even_aluliak_mediahasznalata.pdf
- Pergelné Remete, Eszter és Pachner, Orsolya és Schröter, Petra és Simon, Adél Csenge és Hartmann, Vivien és Tafferter, István és Aranyi, Gábor (2024): *Technoferencia: okoseszközök hatása a társas interakciókra*. Magyar Pszichológiai Szemle, 79 (2). pp. 295-316. ISSN 0025-0279 URL: <https://doi.org/10.1556/0016.2024.00082>
- Tapscott, D. (2003): Az egyetem újrafelfedezése (fordította: Farkas János László). In: Virtuális egyetem Magyarországon, Budapest, Typotex,
- Tóth Etelka (2018): Anyanyelv és digitális kisgyermekkor. In: Bárdi Árpád, Gombos Norbert és Tóth Etelka (szerk.): *Kisgyermeknevelés a 21. században*. Károli Gáspár Református Egyetem – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 35–47.

- Tóth, E. (2020). Anyanyelv – kisgyermek – digitális világ. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 8(1), 105–113. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2020.1.105.113>
- Vargáné, Nagy Anikó (2021): A SARS COVID-19 okozta helyzet a hazai kora gyermekkori intézményekben különleges bánásmód 7 : 4 pp. 101-107.
- Vida, Ágnes (2024): *Gyerekek és kütyük, hogyan befolyásolja a gyermeket a digitális média*, Budapest, Cor Leonis Kiadó
- WHO (2019): Guidelines on physical activity, sedentary behaviour and sleep for children under 5 years of age. URL: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/311664> (2023.07.25.)

Internetes források

- I1:https://www.ksh.hu/stadat_files/okt/hu/okt0027.html lakossági munkaerő-felmérés, KSH
- I2:<https://www.open.edu/openlearncreate/mod/subpage/view.php?id=200097>
- I3: <https://www.open.edu/openlearncreate/mod/page/view.php?id=200096>
- I4: <https://megoldaskozpont.com/lexikon/idegtudomany-fogalma/>
- I5:https://szuloklapja.hu/-a-legrosszabbat-teszitek-a-gyermekeiteknek-egy-ovono-uzenete-mindenszulonek?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAR1ywuwUw6FfF8mafOqTkXNXKC4piCwQbVumDVDW5LcXOKRaxDrxQ1j9Ss_aem_AKphWjldizToFLXDfSUliQ
- I6:https://szuloklapja.hu/brutalis-video-mutatja-meg-mit-muvelnek-a-mobilok-tabletek-a-gyerekekkel-minden-szulonek-latnia-kell?fbclid&utm_source=related&utm_medium=szuloklapja.hu&utm_campaign=widget-8641325
- I7:https://szuloklapja.hu/egy-torz-mozogni-nem-tudo-es-zombisitott-generacio-van-felnoben-kisgyerekes-anya-es-gyogytornasz-velemenye.html?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAR3_EKYAxNGChigXO_-cepYN5nwZWJBmxw3p49SRHsM_zwi0QQx5Oy293Ws_aem_znK152mRFxHLLw2ZuVRjWA
- I8: <https://unicef.hu/gyermekjogok>